

Udmøntning af Kirkeistandsættelsespuljen 2020

Kirke	Tilskudsbeløb
Dråby Kirke	2.757.543,75 kr.
Ringe Kirke	1.633.500,00 kr.
Jels Kirke	2.338.875,00 kr.
Herringe Kirke	58.443,75 kr.
Vantinge Kirke	1.129.500,00 kr.
Kippinge Kirke	4.000.000,00 kr.
Vejleby Kirke	1.364.996,25 kr.
Gammelsogn Kirke	2.134.687,50 kr.
Helligåndskirken i København	290.000,00 kr.
Helligåndskirkens i Fåborg	4.000.000,00 kr.
Middelfart Kirke	1.192.453,75 kr.
I alt	20.900.000,00kr.

Nationalmuseets vurdering af projekter støttet af kirkeistandsættelsespuljen 2020 i vilkårlig rækkefølge følger nedenfor.

Ringe kirke

Ringe kirke er en anselig bygning med romansk kor og skib og flere gotiske tilbygninger, blandt andet to korsarme ud for skibets østligste fag. Tårnet er på flere måder usædvanligt. Det er også gotisk, men er ret exceptionelt ikke rejst i vest, men over den søndre korsarm. Dertil kommer, at det i 1614 blev forsynet med fire svungne renæssancegavle. Rummet under tårnet blev i 1776 indrettet som gravkapel for officer og kammerherre Hans Henrik von Eickstedt til Boltinggård samt hans hustru og søn, med vægge, søjler og sarkofager i norsk gellebæk marmor. Kisterne er udført af billedhugger Andreas Weidenhaupt, men det er uvist, hvem der har stået for rummets arkitektoniske udstyr. Selv om dette kapel ikke direkte berøres af den påtænkte istandsættelse, må det dog bemærkes, at det er et af Danmarks forbløffende få gennemført klassicistiske gravkapper. Tårnet står med store revnedannelser som følge af blandt andet rustdannelser i ankrene og har hårdt brug for en istandsættelse, hvis omfang først fuldt kan afklares undervejs i processen.

Det må sammenfattende bemærkes, at det ønskede arbejde er stærkt tiltrængt, og at det også har en stor kulturhistorisk betydning på grund af tårnets usædvanlige placering og det fornemme gravkapel i den korsarm, hvorover det rejser sig. Ansøgningen fra Ringes menighedsråd må således betragtes som absolut støtteværdig.

Jels kirke

Jels kirke er bygget af W.F. Meyer og C.F. Holm i 1854. Den afløste en middelalderlig kirke, der stod på samme sted, og rummer en del materialer herfra. Enkelte inventargenstande er også overført fra den gamle kirke, blandt andet altersølvet, et korbuekrucifiks og de tre malerier, der ønskes sat i stand. De tre

malerier er sandsynligvis udført i 1700-tallets slutning og omfatter et billede af Nadveren, som efter alt at dømme har udgjort midterfeltet i en altertavle, samt to billeder af henholdsvis Korsfæstelsen og Opstandelsen, som må have udgjort sidestykker. Malerierne står med deres rene farver og store fortælleverdi som gode repræsentanter for en tid, hvor der sjældent blev skabt ny kirkekunst, og de må således absolut betegnes som bevaringsværdige. Skønt der flere gange gennem de seneste 50 år er blevet gjort opmærksom på deres restaureringsbehov, står de fortsat med synlige buler, talrige revnedannelser og så store opskalninger, at de dårligt kan tåle berøring. Deres tilstand medfører, at de pt. heller ikke er nogen pryd for det fine, senklassicistiske rum. En konservering og restaurering må også af denne grund anses for stærk tiltrængt.

For arbejdets betydning gælder, at Jels kirke har en stor lokal værdi, og at de tre malerier er vigtige for et fuldt dækkende kendskab til den danske kirkekunst.

Kippinge kirke

Kippinge kirke er en statelig bygning bestående af kor og skib fra 1200-årenes sidste halvdel, våbenhus og vesttårn fra 1300-tallet og kapel fra o. 1500. Tårnet havde i 1600-tallet pyramidetag, men blev i 1700-tallet forsynet med et barokspir tækket med spån. Dette spir blev i tidens løb så forfaldent, at det i 1911 af sikkerhedsmæssige årsager blev fornyet under ledelse af arkitekt og tømrermester H.C. Glahn. Den nuværende, ubetinget tiltrængte istandsættelse gælder altså Glahns spir. Både kirkens størrelse, konstruktionen af det imponerende spir og det usædvanligt rigt udstyrede indre skyldes, at kirken fra middelalderen og indtil 1800-tallets begyndelse tiltrak sig talrige udensogns rejsende, i den katolske tid i form af valfartende til dens sjældne relikvie: et par dråber af Kristi blod, og efter reformationen i form af folk, der søgte den hellige kilde umiddelbart øst for kirken, Sankt Søren. Kippinge kirke må således regnes blandt Danmarks bedst kendte valfartskirker.

Kippinge kirke har med sin berømmede fortid som valfartssted en indlysende regional, grænsende til national værdi, og selv om det høje spir i sin nuværende skikkelse blot er lidt over hundrede år gammelt, er det vigtigt for såvel kirkens historie som dens synlighed: den har takket været dette spir i århundreder kunnet ses langvejs fra i det flade landskab.

Dråby kirke

Dråby kirke eller "domkirken på Mols" er en imponerende stor, smukt beliggende kirke med unggotisk kor og skib og flere sengotiske tilbygninger, blandt andet et egnstypisk styltetårn. I første halvdel af 1700-tallet blev der i det tidligere våbenhus indrettet et gravkapel for Christian Benzon til Skærsø; der blev opsat nye stolestader og korpartiet blev ændret med en ny alterskranke og en altertavle i en pompøs akantusbarok udført af den samme billedskærer, som leverede figurerne til kapellet. Den noget ældre prædikestol blev ved samme lejlighed nymalet. Kirkens kalkmalerier, hvoraf de første blev afdækket i 1891, er hovedsageligt ornamentale, men omfatter også enkelte symbolske scener. De må i kulturhistorisk henseende samlet set vurderes som meget bevaringsværdige. Tilstandsmæssigt er de akut behandlingskrævende. For altertavlen gælder, at den allerede i 2009 var så restaureringstrængende, at den dårligt tålte berøring og slet ikke f.eks. rengøring. På nuværende tidspunkt har den således også et overordentligt stort behov for at blive konserveret og restaureret. Faktisk kan dens farvelag ikke engang tåle at blive sikrede. Prædikestolen står med en del opskalninger og aktive insektangreb.

Dråby kirke har en stor regional, grænsende til national værdi, og de arbejder, der ønskes gennemført, er overordentligt tiltrængte.

Gammelsogn kirke

Gammelsogn kirke ligger smukt, men ensomt lige ud til Ringkøbing fjord. Kirken, som muligvis har erstattet en træbygget kirke på samme sted, består af romansk kor og skib og to sengotiske tilbygninger, nemlig et våbenhus og tårnet, og især den romanske del er ualmindelig velbygget med flere fornemme detaljer. Tårnrummet er overdækket med et ejendommeligt, kuplet hvælv. Taget er lagt med bly. Tårnet har været sømærke, og var indtil 1847 omkring tolv meter højere. I dag står det med akut behandlingskrævende skader som følge af, at de ankerforbindelser, der skulle have holdt sammen på murværket, er rustet over eller helt forsvundne. De indvendige vægflader er meget nedslidte med smuldrende pudslag og algebegrøning overalt.

Det ønskede arbejde må anses for tiltrængt. For dets betydning gælder, at Gammelsogn kirke har en betydelig regional værdi.

Herringe kirke

Herringe kirke består af et romansk skib med flere sengotiske tilføjelser samt en langhusforlængelse fra 1849-50. Et fint krucifiks fra o. 1700 er også ønsket sat i behold til et tilbud indgivet af konservator Karsten Vikkelsø Larsen, Ringe, og dette arbejde er ligeledes godkendt, idet det dog bemærkes, at Karsten Larsens værksted er afløst af konserveringsværkstedet Steensberg Konservering, Hverringe. Tilsyneladende søges der ikke midler fra kirkeistandsættelsespuljen til krucifiksets konservering og restaurering.

Døbefonten er af flere grunde yderst interessant. For det første har den bevaret mindst fem lag af en bemaling, der ellers har været forsøgt fjernet – på samme måde som det skete i alle landets kirker i 1800-tallets slutning som følge af et lovmæssigt påbud. Døbefonten i Herringe kirke udgør dermed et af Danmarks bedst bevarede eksempler på bevaret bemaling på døbefonte. For det andet minder den så meget om Åstrup kirkes døbefont, som er en af middelalderens ganske få signerede kunstværker, at det er rimeligt at tro, at også Herringes font er udført af Åstrups mester, en vis Hvicmanne. Men der er under alle omstændigheder tale om et veludført arbejde, som p.t. står med en både ustabil og opskallende overflade og dermed med et stort behov for en konservering og restaurering.

Det ønskede arbejde er tiltrængt, og Herringe kirke har en stor lokal værdi og dens døbefont må tillægges en national betydning.

Vantinge kirke

Vantinge kirke er en sengotisk bygning bestående af kor og skib, et lidt yngre våbenhus og et tårn, der formentlig er tilføjet i 1600-tallet og som ret usædvanligt er bygget helt i egetræsbindingsværk med murede, hvidkalkede tavler. Tømmeret er overalt dækket med et tykt lag plasticmaling og er som følge deraf i vid udstrækning angrebet af råd, mens tavlene mod syd og vest tilsyneladende er blevet repareret med cement. Bindingsværket skal overalt sættes i stand, hvortil kommer, at arkitektfirmaet er blevet bedt om at forestå en fornyelse af tårnets teglstensafdækning og en række vedligeholdende arbejder på kirkens øvrige tagflader.

Selv om Vantinge kirkes tårn ikke er særlig højt, har kirken en markant placering. Den har også en oplagt lokal betydning, mens det unikke bindingsværkstårn snarest må tildeles en regional.

Helligåndskirken, København

Helligåndskirken er kendt af enhver københavnere takket være sin centrale beliggenhed klos op ad Strøget med et offentligt anlæg rundt omkring. Den består af et basilikalt opbygget, tredelt skib med lang-huskor og et tårn, der oprindeligt blev tilbygget i 1500-tallets sidste tiår, men som nu står rekonstrueret. Kirken blev

voldsomt skadet under bybranden 1728 og i mindre grad under bybranden 1795 og byens bombardement 1807, og er i sin nuværende tilstand stærkt præget af en gennemgribende istandsættelse ved H.B. Storck 1878-80. Christian IV's portal, der oprindeligt skulle været udført til Børsen, men som o. 1640 blev overført til Helligåndskirken og som måske endnu senere blev forsynet med Christian IV's navn og årstal, er i en meget dårlig bevaringstilstand. Den er begroet med laver og mosser og sandstenen er markant opfugtet og smuldrende. Lorcks portal er opkaldt efter rådmann Thomas Lorck, der i 1612 lod den vestligste af kirkens to sydindgange udsmykke med en portal. Men den nuværende portal er betydeligt yngre. Den oprindelige Lorcks portal blev nemlig fornyet i den hjemlige bornholmske sandsten i 1773. Dens nuværende placering er et resultat af Storcks restaurering. Den er i en bedre tilstand end Christian IV's portal, men har et afgjort restaureringsbehov.

Helligåndskirkens placering har givet den en betydning, der må betegnes som regionalt, grænsende til det nationalt enestående. Der er altså tale om en ansøgning vedrørende et arbejde, som er udsprunget af et stort behov og som gælder genstande af enestående betydning.

Helligåndskirken, Fåborg.

Helligåndskirken i Fåborg er en oprindelig klosterkirke; en anelig bygning opført i 1400-tallets slutning, som i dag står præget af en gennemgribende restaurering i 1857-58, men som har bevaret en oprindelig og yderst helstøbt tagkonstruktion af egetømmer. Flere inventargenstande stammer fra klostertiden, nemlig et krucifiks, to rækker sengotiske korstole og et sengotisk skab. Gennem 16-1800-årene skænkede byens borgere talrige genstande til kirken, blandt andet det store altermaleri, der er udført af Wilhelm Marstrand i 1858. Blandt kirkens usædvanlige genstande er også et par kommunion- eller skriftemålstavler fra henholdsvis 1724 og 1774.

Helligåndskirken i Fåborg udgør et markant indslag i byen og har en oplagt regional, grænsende til national betydning. Især de bygningsmæssige dele af den forestående istandsættelse må betragtes som ubetinget nødvendige.

Vejleby kirke

Vejleby kirke, der nu ligger ensomt ved en gren af den udtørrede Rødby Fjord, må i middelalderen have været umiddelbart tilgængelig fra søsiden. Den var i al fald indviet til de søfarendes helgen Sankt Nikolaj. Bygningen består af et senromansk skib og kor, begge dele med fine arkitektoniske detaljer, et sen-gotisk tårn og et våbenhus fra 1800-tallet. Koret er overdækket med et otteribbet hvælv, mens skibet har fladt loft. Tagværket over kirkens kor er af eg og middelalderligt, mens tagværket over skibet er af eg og fyr og delvis omsat, men fortsat af en betragtelig alder. Hele konstruktionen står så nedbrudt som følge af almindelige borebiller, egens borebille og råd, at der er fare for dens bæreevne. Over koret har gavlvæggen således også skubbet sig udefter med store revnedannelser til følge.

Kirken har en betydelig både lokal og regional betydning.

Middelfart kirke

Middelfart Sankt Nikolaj kirke er en anelig og bygningshistorisk spændende bygning, som formentlig har haft en ældre forgænger og som i sin nuværende udformning står med et usædvanligt bredt, basilikalt skib. Blandt inventaret er fornemme genstande som altermalerier af C.W. Eckersberg, skænket af Christian VIII, en prædikestol i bruskarok af den lokale billedskærer Hans Nielsen Bang, en døbefont af H.W. Bissen, renæssancestolestader med konge- og dronningestol og, som noget helt enestående, nogle knogler af en

finhval, der blev fanget i sundet ud for byen i 1603. Den planlagte istandsættelse er tiltrængt, og tænkes udført under hensyn til kirkens kulturhistoriske værdier.

Der er ingen tvivl om, at Middelfart Sankt Nikolaj kirke har en stor lokal og regional værdi.